

Comentariul operei Patul lui Procust scrisa de Camil Petrescu -a sasea parte

Prozatorul a vrut sa creeze impresia de spontaneitate a romanului, ce parca se scrie de la sine, fara efort si cu multa dezinvoltura. Dar, totul nu este decat un "truc" genial. In realitate este greu de gasit o constructie mai complicata mai rafinata si mai sofisticata mai savant elaborata si mai minutios pregatita decat a acestui roman

Daca in Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi exista o unitate de perspectiva in Patul lui Procust aceasta nu mai exista

In Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi, faptele erau relatate dintr-o unica perspectiva narativa aceea a eroului principal al romanului, Stefan Gheorghidiu, care-si consemneaza experienta de viata intr-un jurnal. In Patul lui Procust, faptele sunt relatate din mai multe perspective. Asistam, asadar, la inmultirea perspectivelor narative si la relativizarea punctelor de vedere. Aceeasi realitate este vazuta in chip diferit de protagonistii romanului. Intr-un fel este vazuta Emilia de Ladima si in cu totul alt fel de Fred Vasilescu. Pentru Ladima, Emilia este un inger, femeia divinizata. Pentru Fred Vasilescu, este o actrita mediocra si fara talent o femeie usoara o demimondena o semiprostituata vulgara, cu care isi petrece o dupa-amiaza de vara, rasfoind scrisorile lui Ladima si rememorandu-si aventura sa erotica cu Doamna T. La fel stau lucrurile si cu George Demetru Ladima, vazut si el, in chip diferit de celelalte personaje. Ladima este un personaj ridicol si demodat timid si stangaci, pentru Emilia un gazetar onest si de mare talent pentru Fred Vasilescu, un poet ermetic si profund, un "geniu neinteles", pentru romancier. Ladima intra in categoria inadaptabililor si a invinsilor. Prin Ladima, Camil Petrescu contureaza drama intelectualului de o mare probitate morala care isi pune probleme de constiinta intr-o societate corupta si fara principii, insensibila la valori.

Felul diferit in care se rasfrange un personaj, in constiinta celorlalte, creeaza impresia de joc in oglinzi paralele. Comentarea scrisorilor lui Ladima, de catre Fred Vasilescu si Emilia, se face conform regulilor unui subtil joc de "aparte" teatral, prin care fiecare personaj se adreseaza catre cititori asa cum observa cu pertinenta G. Calinescu: "Este aici un joc subtil, aproape genial, de aparte teatral, fiecare comentand, cu ochiul catre cititor, faptul dovedind disparitia punctelor de vedere" (Istoria literaturii romane de la origini pana in prezent).

Doamna T. reprezinta idealul feminin al lui Camil Petrescu. Cerebrala si rafinata de o mare sensibilitate, emotiva fina si delicata cultivata si esteta de o frumusetate expresiva neobisnuita invaluita in permanenta intr-o aura de mister, Doamna T. este unul dintre cele mai fascinante personaje feminine din literatura noastra. Corespondentul ei, in plan masculin, este aviatorul si diplomatul Fred Vasilescu, fiul milionarului Tanase Vasilescu-Lumanararu, din Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi. Sub aparentele sale mondene, de om de lume, Fred Vasilescu ascunde mari rezerve de sensibilitate, de loialitate si de luciditate. Doamna T. si Fred Vasilescu ar fi putut forma cuplul ideal, dar care, din pacate, nu se va realiza.